

بررسی ساختار و محتوای
رمان‌های برندهٔ جایزهٔ ادبی

فتانه نادری

www.ketab.ir

شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۲۲۴-۸-۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۸۴۴۶۸۸
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی ساختار و محتوای رمان‌های برنده جایزه ادبی
مشخصات نشر	: تهران: نشر بایا، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۴ ص: جدول -
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir
سرشناسه	: قابل دسترسی است
وضیعت فهرست نویسی	: نادری، فتانه، ۱۳۵۸ -
	: فیبای مختصر

نشر بایا بررسی ساختار و محتوای رمان‌های برنده جایزه ادبی

نویسنده	فتانه نادری
طرح جلد	امیر اعلایی
نوبت چاپ	اول / ۱۳۹۴
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
چاپ	ارس
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۴۲۲۴-۸-۷
تلفکس انتشارات	۸۸۳۱۶۳۹۱
آدرس انتشارات	تهران - خ کریم خان زند - خ سنایی - خ چهارم غربی - شماره ۱۸ - واحد ۷
پست الکترونیکی	baya.nashr@hotmail.com
بها	۵۵۰۰ تومان

«کلیه حقوق چاپ برای مؤلف محفوظ است»

فهرست مطالب

۷	..... مقدمه
۱۳	..... فصل اول: داستان
۲۰	..... رمان و داستان بلند
۲۵	..... داستان کوتاه
۲۹	..... فصل دوم: عناصر داستان
۳۲	..... زاویه دید
۴۵	..... طرح (پلات)
۴۸	..... عناصر ساختاری طرح
۴۹	..... شخصیت
۵۱	..... انواع شخصیت
۵۵	..... فصل سوم: تحلیل داستان
۵۵	..... داستان اول: پرده من؛ فریاد منی
۵۵	..... خلاصه داستان
۵۶	..... تحلیل داستان
۶۴	..... معرفی شخصیت‌ها
۶۶	..... داستان دوم: انگار گفته بودی لیلی؛ سیده شاملو
۶۶	..... خلاصه داستان
۷۸	..... داستان سوم: نیمه غائب، حسین سنپور
۷۸	..... خلاصه داستان
۸۵	..... شخصیت‌های داستان
۸۸	..... داستان چهارم: چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم؛ زویا پیرزاد
۸۹	..... خلاصه داستان
۹۷	..... شخصیت‌های داستان
۹۹	..... نتیجه‌گیری

با شاخه شاخه جنگل بید و بلوط و بن
آواز خشک سالی پرواز و نغمه است
دیگر پرنده‌ها
شب‌های پرستاره
مهتاب را به زمزمه پاسخ نمی‌دهند
و کولی‌ان خسته پای اجاق‌ها
آهنگ جاودانه مس سر نمی‌دهند.

مقدمه

عمل نقد با توجه به ظرافت‌ها و دقایق کاری بسیار پیچیده است. کشف زیرساخت‌ها و بررسی ساختار اثر از دشواری‌های خاص خود برخوردار است. هر نویسنده، جدا از گرایش‌هایی مشترک که ناشی از شباهت فرهنگی و ملی است، سبک خاص خود را برای نگارش متن داراست و بسته به دانش و سلیقه خود ژانر خاصی را برمی‌گزیند و بدین‌سان می‌توان گفت به اندازه هر سر، یک فکر وجود دارد. بررسی رمان‌های گوناگون از نویسندگان متفاوت سبب آشنایی با سبک‌های گوناگون می‌شود. این رساله با همه تلاش خود در جهت نزدیک کردن این آثار و استنتاج یک حکم کلی، در نهایت به جایی رسید که در آن

آثاری هم که نوشته نویسندگان زن است اگر یک تشابه دارند و آن هم زنانه نویسی است هزار و یک تفاوت در کنار آن به چشم می‌خورد.

اگر به نظریه «مرگ مؤلف» رولان بارت بیندیشیم و این اعتقاد را باور کنیم پس تنها با یک اثر از یک نویسنده روبه‌رویم. ولی روحیات، سلاقی و ویژگی‌های هر نویسنده که سبک خاص خود را رقم می‌زند، نه با خواندن یک اثر بلکه با در کنار هم قرار دادن مجموعه آثار او، هویدا می‌شود.

خانم رویا پیرزاد یک آرامش درونی برای خواننده به ارمغان می‌آورد و محیطی می‌سازد که خواه ناخواه برای جا دادن خود در آن محیط باید آن سکوت را پذیرفت.

این سبک نوشتن در کتاب دیگر او «عادت می‌کنیم» نیز به چشم می‌خورد اگرچه در آن رمان با تغییر شرایط و فضای داستان سعی در نمایان کردن شیوه‌ای دیگر از زندگی است ولی رگه‌هایی از این خصوصیات دیده می‌شود.

سپیده شاملو درون‌گرا و خودخور، چه زمانی که می‌شود شراره و چه زمانی که مستانه است. شراره‌ای که می‌خواهد زمام امور را به تنهایی به دست بگیرد ولی مجال این کار به او داده نمی‌شود. در رمان دیگر خانم شاملو «سرخس تو از من» تبدیل می‌شود به روانپزشکی که می‌تواند بیش از شراره رمان «انگار گفته بودی لیلی» مانور دهد.

سبک خانم شاملو، سبکی گنگ و معلق است و پیچیدگی‌هایی که بیشتر بر اثر تکرار یک قصه پیش می‌آید، پیش از آن‌که گرهی بگشاید آن را محکم‌تر می‌کند. زبان خانم شاملو در اثر خود زبانی پردرد است

چونان آدمی که می‌خواهد در کم‌ترین زمان، همه چیز را به زبان آورد و هیچ چیز ناگفته نماند.

فربا و فی سبکی توصیفی دارد. همه چیز در یک عبارت توصیفی با شبهه و مشبهه و ادات تشبیه بیان می‌شود و می‌خواهد تجربه‌های خود را با زبانی محکم و با سند و مدرک به خوبی در ذهن خواننده جا بدهد. او همه چیز را بر اثر نداشتن قدرت و نادیده گرفته شدن در یک محیط سرد خانوادگی برای خود می‌خواهد و به چشم مالک و مملوک می‌نگرد. سبک و فی، سبکی آوام و بسیار نزدیک به زندگی‌های موجود در گوشه و کنار ماست ولی در پایان کار، آن ضعفی که در دوران کودکی به آن محکوم بوده باز رشد می‌کند و به شکلی بزرگتر او را در خود می‌بلعد.

حسین سنپور تنها نویسندهٔ مرد این مجموعه، حتی آن‌گاه که شخصیت اصلی اثرش یک زن است، زبان مردانه و زمختی‌های رفتار یک مرد در شخصیت زن داستان دیده می‌شود. در واقع آن همذات‌پنداری که خوانندهٔ زن با یک اثر نوشتهٔ زن ایجاد می‌کند در داستان نوشتهٔ مرد ایجاد نمی‌کند.

شخصیت‌های داستان سنپور در آثار دیگر او نیز ویژگی مشترکی دارند: زنان تأثیرگذار و مردان تأثیرپذیر. به دلیل ابتدای این رمان به تک‌گویی درونی این صدایی هم که شنیده می‌شود صدای ذهن اشخاص است که به گوش می‌رسد. داستان، آرمان‌طلب است و آنگاه که حقیقت پادرمیانی می‌کند، حوادثی رقم می‌خورد برخلاف خواسته‌های پروردهٔ دل و ذهن.

«هر نویسنده تلقی مشخصی از راه و رسم قالب هنری که انتخاب

می‌کند، دارد و یا حداقل نسبت به ذخایر تجربه‌ای که می‌خواهد از آنها استفاده کند، شناخت دارد. از نظر منتقد ادبی که از بیرون نگاه می‌کند، رمان گرچه کاری فردی است اما به سنن مرسوم و جامعه مشترک رمان نیز تعلق دارد که البته ممکن است این سنن را نیز تغییر دهد» (سلیمانی، ۱۳۹۶: ۹۰).

به هر روی هر رمان بنا به خصوصیات و ویژگی‌های برتری که نسبت به آثار منتشر شده دوره خود دارد، برنده جوایزی می‌شود که کار را برجسته‌تر می‌کند.

بخش اول این کتاب به شناخت داستان و تعاریف آن از نگاه نظریه‌پردازان و نویسندگان مختلف و بُعد «شکل‌شناسی راوی»، شیوه داستان‌پردازی و نظرگاه‌های متفاوت راوی که چگونه و از کدام منظر داستان روایت می‌شود، می‌پردازد.

«روایت» بخشی دیگر از کار است که در آن به بررسی نظریه‌های روایت از دیدگاه رولان بارت، تزوئان تودوروف و ولادیمیر پراپ، آغازگر بحث روایت‌شناسی در داستان‌های فولکلوریک، پرداخته می‌شود، و تحلیل و بررسی آثار و رمان‌های مورد بررسی و در نهایت یک نتیجه‌گیری کلی در پی می‌آید.

سعی نویسنده در این کتاب ارائه کاری درخور بوده است و امیدوارم که از عهده این کار برآمده باشم. حال نگاهی اجمالی به جوایز ادبی:

جشنواره ادبی بنیاد بزرگداشت هوشنگ گلشیری

جشنواره ادبی بنیاد بزرگداشت هوشنگ گلشیری که در سال ۱۳۷۹ تأسیس شده و هر ساله به رمان‌های برتر جایزه‌ای معادل چهارمیلیون

ریال پرداخت می‌گردد که در سال ۱۳۷۹ این جایزه به کتاب *نگار گفته* بودی لیلی تعلق گرفت.

در بنیاد گلشیری ۸۵ نفر از افراد حاضر برای داوری، کتاب‌ها را تقسیم می‌کنند و می‌خوانند و سپس به داوری می‌نشینند و به هر رمان یا داستان کوتاه عددی بین صفر تا نه را می‌دهند. باید خاطر نشان کنم در کمال تأخیر بعد از سیزده دوره اعطای جایزه در سال ۱۳۹۳ ارائه جایزه گلشیری به دلیل مشکلات مالی تعطیل شد.

جایزه مهرگان ادب

این جایزه نیز در سال ۱۳۷۹ بنیان‌گذاری شد. مدیریت این جشنواره به عهده آقای کیانیان مدیر انتشارات چشمه و مدیریت داوران آن به عهده خانم مژده دقیقی است. مهرگان ادب متعلق به اتحادیه ناشران ایران است.

برندگان این جشنواره عبارتند از آقای حسین سنپور (اولین جایزه) به خاطر نگارش رمان نیمه غایب و آقای ابوتراب خسروی (دومین جایزه) به خاطر نگارش رمان *سفر کاتبان* تعلق گرفت.

جایزه یلدا

جشنواره ادبی یلدا که در سال ۱۳۸۰ به وجود آمد هر ساله اقدام به فعالیت ادبی می‌نماید و به آثار برتر ایران جایزه می‌دهد. یلدا پشوانه اقتصادی قوی دارد. این جایزه در سال ۱۳۸۱ به رمان *چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم* اهدا شد.

جایزه بکا

جشنواره ادبی پکا در سال ۱۳۷۹ بنیان گذاشته شد که مدیریت آن به عهده آقای دکتر علی محمد حق شناس است. اولین جایزه به آقای خسرو حمزوی به خاطر نگارش رمان شهری که زیر درختان سدر مُرد و دومین جایزه به خانم زویا پیرزاد به خاطر نگارش رمان چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم تعلق گرفت.

از دیگر جوایز ادبی که فقط از آنها به نام اکتفا کردم، می‌توان از جشنواره دوسالانه قلم زرین، جایزه منتقدان مطبوعات، جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، جایزه بهرام صادقی و نیز جایزه صادق هدایت نام برد.

www.ketab